

**position paper**

## **Retailmarkt voor energie onder spanning**

*Korte en langere termijn maatregelen voor een robuuste retailmarkt*

De prijzen voor energie zijn de afgelopen tijd flink gestegen. De hoge prijzen op de groothandelsmarkten voor gas en elektriciteit is een uitdaging voor energieleveranciers. In het geval van een (aanhoudende) koude winterperiode in combinatie met de huidige prijspieken op de groothandelsmarkt voor gas en elektriciteit, kunnen liquiditeitsproblemen ontstaan bij diverse marktpartijen in de keten, een systeemrisico dat hoge kosten voor afnemers tot gevolg kan hebben.

Energie-Nederland maakt werk van een gezonde marktwerking en duurzame leveringszekerheid, en op basis daarvan een betaalbare energierekening. Een robuuste positie voor energieleveranciers komt uiteindelijk ten goede aan de klant. Dat geldt zowel voor een robuuste inkooppositie als voor de zekerheid dat leveringscontracten worden uitgediend. Daarom doen wij een aantal voorstellen voor de korte en langere termijn waar zowel energieleveranciers als huishoudens en ondernemers baat bij hebben.

### **Samenvatting: korte en langere termijn maatregelen voor een robuuste retailmarkt voor energie**

#### *Korte termijn: overbruggen winterperiode 2022*

1. Mogelijkheid voor een latere afdracht energiebelasting en ODE aan de Belastingdienst voor het eerste kwartaal 2022
2. Maandelijks check op solvabiliteit en werkkapitaal door ACM bij leveranciers waar de financiële en inkoop situatie daar aanleiding toe geeft
3. Rol voor overheid en ACM weggelegd om rust bij consumenten terug te brengen
4. Aanpassen van de huidige Regeling opzegvergoeding (ROVER) door ACM
5. Opvangen van onbalans en kredietrisico door de landelijke netbeheerder gedurende minimale contractperiode bij nieuwe BRP die grootzakelijke klanten opvangen waar de BRP van is weggefallen; oprekken van garantietermijnen bij TenneT van 10 werkdagen naar 30 werkdagen voor grootzakelijke klanten om hen extra tijd te geven om een alternatieve partij te zoeken; resulterend in minder partijen die in de restverdeling terecht komen
6. Op korte termijn verbeteren processtappen bij een restverdeling

#### *Middellange termijn: behouden betaalbaarheid*

7. Voldoende financiële vereisten voor het verkrijgen en behouden van de leveringsvergunning
8. Pas na afloop van het contract overstappen wordt de standaard; bij wel veroorzaken van contractbreuk geldt een reële, op marktwaarde gebaseerde, opzegvergoeding
9. Openstellen van de Centrale registers (C-AR en CER) om een juiste inschatting van volumes te kunnen maken in de precontractuele fase
10. Ondersteuning bij investeren in en uitvoeren van verduurzamingsmaatregelen om (klein)verbruikers bestendiger te maken tegen grotere prijsontwikkelingen
11. Inrichten fonds voor het tegengaan van energiearmoede bij kwetsbare consumenten

### *Huidige marktsituatie maakt een strenge winterperiode precair*

De komende winterperiode wordt cruciaal voor de positie van leveranciers. Het faillissement van meerdere partijen heeft deze zorgen reeds bevestigd. In het geval van een periode met streng winterweer zullen de prijzen op de groothandelsmarkten in de huidige marktsituatie verder pieken. Dit kan tot tijdelijke liquiditeitsproblemen bij marktpartijen leiden. Deze liquiditeitsproblemen kunnen zorgen voor uitval van aanbod op de groothandelsmarkten en het wegvallen van handel door tekort aan geld (garanties). Hetgeen in een extreme situatie een systeemrisico met zich meebrengt. Het is dus van groot belang dat deze situatie wordt voorkomen. Als prijzen meteen na de winterperiode weer gaan dalen en klanten massaal kunnen overstappen dan dreigen er ook liquiditeitsproblemen omdat de huidige opzegvergoeding geen enkele relatie met het economisch verlies heeft.

Er is geen eenvoudige oplossing voor het voorkomen dat onnodig (in de kern gezonde) marktpartijen omvallen – en eventueel weer andere marktpartijen meeslepen. Maar het is belangrijk om bewust te zijn van deze potentiële situatie en tijdig met elkaar in overleg te treden hoe hier adequaat op te anticiperen. Zo zou voor een extreme situatie onderzocht kunnen worden of garantstellingen georganiseerd vanuit de overheid helpen de handel op de groothandelsmarkt te normaliseren.

Volgens Energie-Nederland is het echter niet wenselijk (en niet noodzakelijk) om structureel in te grijpen in de markt; prijsontwikkelingen en faillissementen horen tot op zekere hoogte bij een normale marktwerking. Wel zijn tijdelijke maatregelen nodig om deze uitzonderlijke situatie voor de komende winterperiode op te vangen.

Energie-Nederland constateert daarnaast dat berichtgeving van partijen buiten de energiesector (prijzvergelijkers en consumentenorganisaties) heeft geleid tot onnodige onrust bij consumenten en bij de politiek. Een oproep om voorschotten te verlagen, betalingen te storneren of massaal over te stappen (bijvoorbeeld naar aanleiding van de recente faillissementen) kunnen zorgen voor toenemende krediet- en liquiditeitsrisico's bij energieleveranciers, mogelijk met faillissementen tot gevolg. Ook heeft de communicatie over solvabiliteitscontroles door niet daarvoor geëigende partijen een marktverstoringe werking. ACM, die zich inzet voor het belang van de consument én van goede marktwerking, kan een belangrijke rol spelen bij het voorkomen van deze onnodige onrust. Het is van belang dat ACM hiervoor zelf het initiatief neemt en op een transparante wijze communiceert en partijen aanspreekt die verkeerde informatie verspreiden.

Ook kan in de huidige marktsituatie een BRP (balansverantwoordelijke partij) wegvallen. Voor de komende periode is dit extra risicovol omdat bij een restverdeling van de betreffende grootzakelijke verbruikers significante (financiële) risico's naar de andere partijen worden overgeheveld. Om het gevaar voor een verder domino-effect in de markt te verkleinen moet er in het geval van het wegvallen van een BRP de mogelijkheid zijn voor een vorm van garantiestelling vanuit de landelijke netbeheerder. Deze garantiestelling, voor de BRP die de getroffen klanten die zelf niet tijdig een nieuwe BRP kunnen vinden moet opvangen, is noodzakelijk om het tijdelijke inkooprisico af te dekken. De onbalans en kredietrisico's worden dan tijdelijk overgeheveld naar de landelijke netbeheerder, met name omdat klanten minimaal twee maanden moeten worden opgevangen.

## **Gewenste maatregelen overbruggen winterperiode 2022**

1. Voor eerste kwartaal 2022 is een latere afdracht energiebelasting en ODE aan de Belastingdienst gedurende de komende wintermaanden mogelijk. Dit geeft energieleveranciers die hier gebruik van willen maken enige financiële armslag.
2. Maandelijks check op solvabiliteit en werkkapitaal door ACM bij leveranciers waar de financiële en inkoop situatie daar aanleiding toe geeft. Dit om stabiliteit en rust in de energiesector te bevorderen. Met de informatie die de afgelopen periode door ACM is verzameld zou ACM voldoende inzicht moeten hebben om te concluderen voor welke leveranciers dit nodig is.
3. Rol voor overheid en ACM weggelegd om rust bij consumenten te brengen door over de werkelijke situatie te communiceren. Erop letten dat dat prijsvergelijkers en consumentenorganisaties transparant zijn over hun verdienmodel wanneer zij zich mengen in publieke discussies en bij onjuistheden hen daarop aan te spreken om zo onrust bij consumenten te voorkomen.
4. Aanpassen van de huidige Regeling opzegvergoeding (ROVER) door ACM voorkomt financiële schade wanneer prijzen weer dalen. In overleg met ACM dienen de huidige lage bedragen voor de redelijke opzegvergoeding zo spoedig mogelijk te worden verhoogd naar een redelijk niveau gegeven de huidige marktsituatie. Energie-Nederland betoogd dat het redelijke niveau in lijn moet zijn met de waarde die de markt toekent aan de onderliggende volumes en termijnen van de lopende contracten.  
Uit een eerste inschatting van de restwaarde die de markt toekent aan de onderliggende volumes ingekochte energie en resterende periode volgt dat, afgezet tegen de huidige marktprijzen, het economisch verlies gemiddeld kan variëren tussen de 300 euro bij een eenjarig contract tot ruim 800 euro bij een driejarig contract per klant.  
Het verlies op de ingenomen inkooppositie kan zeer hoog oplopen bij sterk dalende marktprijzen. Dit is een situatie die zich in de komende tijd kan gaan voordoen en het is dan niet ondenkbaar dat de verliezen op een huishoudelijke klant bijvoorbeeld oplopen van € 1500 bij een eenjarig contract tot € 4500 bij een driejarig contract. Uiteindelijk zijn het verbruik van de klant, de resterende looptijd, de volatiliteit in de markt en de investering in de klantrelatie belangrijke parameters die de omvang van dit economisch verlies bepalen.
5. Voor de situatie dat grootzakelijke klanten, waar de BRP van is weggevallen, worden toebedeeld aan een nieuwe BRP: (i) het overhevelen van onbalans en kredietrisico van BRP naar de landelijke netbeheerder voor de minimale contractperiode, en (ii) het verlengen van garantietermijnen bij TenneT van 10 werkdagen naar 30 werkdagen bij grootzakelijke klanten om hen extra tijd te geven om een alternatieve partij te zoeken, waardoor er minder van deze klanten verdeeld hoeven te worden. De grootzakelijke klanten worden direct geïnformeerd over het wegvallen van de BRP en het vervolgproces (veel klanten weten nu niet dat hun BRP failliet is). BRP wordt tenminste 3 werkdagen van tevoren geïnformeerd welke klanten worden toebedeeld (dit is nu 1 werkdag en dit is te kort om een grootzakelijke klant te identificeren, te bereiken en een contract te regelen).
6. Per direct aanpassen van processtappen huidige proces Leveringszekerheid.<sup>1</sup>

### *Betaalbaarheid voor de klant is meer dan kunnen overstappen*

Ondanks dat een faillissement tot normale marktwerking behoort, is het beperken hiervan belangrijk voor het vertrouwen van verbruikers en de politiek in de energiemarkt. Een volatiele groothandelsmarkt vraagt ook om een robuuste financiële basis voor energieleveranciers. Het afgeven van een leveringsvergunning en het monitoren hiervan, mag daarom uitgaan van scherpe eisen aan voldoende werkkapitaal. Energie-Nederland kan zich vinden in de door EZK voorgestelde aanscherpingen in de regelgeving. Deze hebben betrekking op (i) de mogelijkheid voor ACM om gebruik te kunnen maken van de wet BIBOB (Wet Bevordering Integriteits Beoordelingen door het Openbaar Bestuur) en (ii) het bij aanvang en periodiek aanleveren van een Verklaring Omtrent het Gedrag door de bestuurders van de onderneming. Tevens zal (iii) de verplichting tot aanlevering van accountantsverklaringen in lagere regelgeving worden opgenomen en (iv) komt er een expliciete meldplicht bij wijziging in organisatorische, financiële en administratieve kwaliteiten bij de onderneming. Uiteraard moet ACM voldoende capaciteit hebben om dit goed uit te kunnen voeren.

Het voortijdig vertrek van een klant (contractbreuk door de klant) brengt onnodige kosten en risico's met zich mee, omdat leveranciers hebben geïnvesteerd in een duurzame relatie met de klant en voor de klant energie en diensten hebben ingekocht. Het beoogde respecteren van contracten voorkomt dat jaarlijks miljoenen euro's aan opzegvergoedingen worden "rondgepompt", omdat nu de nieuwe leverancier de opzegvergoeding vergoedt aan de klant/oude leverancier. Overstappen voorafgaand aan de einddatum van het lopende contract, plegen van contractbreuk, kan mogelijk blijven maar dient wel afgerekend te worden tegen de reële kosten die dit met zich meebrengt. Ook nieuwe leveranciers die een bestendige relatie met hun klanten willen opbouwen zijn hierbij gebaat.

De beste manier om de energierekening minder gevoelig te maken voor prijsschommelingen is het besparen van energie waardoor het een minder grote maandelijkse uitgave wordt. In plaats van kosten die sterk kunnen variëren is er sprake van een regelmatige afschrijving van de investering.

Zo houd je met goede isolatie warmte binnen en hoef je minder te stoken. Een maatregel met een hoge kosteneffectiviteit. Bovendien is het isoleren van een woning vrijwel altijd nodig om later van het aardgas af te kunnen door te kiezen voor efficiënte verwarming. Ook met duurzame opwek kun je prijsfluctuaties opvangen. Voor deze optie zijn prijsprikkels en het stoppen met de huidige salderingsregeling van belang (gebruik zo veel mogelijk zelf).

### **Gewenste maatregelen behouden betaalbaarheid**

7. Voldoende financiële vereisten bij verkrijgen en (jaarlijks) behouden van de leveringsvergunning: doorlopende toets op voldoende solvabiliteit en werkkapitaal.
8. Pas na afloop van het contract overstappen wordt de standaard. Bij contractbreuk, overstappen tijdens de looptijd van het contract, geldt een reële opzegvergoeding gebaseerd op het economisch verlies.
9. Openstellen van de centraal door de netbeheerders beheerde registers, het centraal aansluitregister (C-AR) en het contracteindregister (CER) om een juiste inschatting van volumes te kunnen maken in de precontractuele fase voorafgaand aan het definitief vaststellen van het voorschotbedrag.

10. Ondersteunen bij investeringen in en uitvoeren van verduurzamingsmaatregelen om (klein)verbruikers bestendiger te maken tegen grotere prijsontwikkelingen (isolatie, efficiënte warmte, duurzame opwek).
11. Voor het tegengaan van energiearmoede bij kwetsbare consumenten richt de overheid een fonds in waarbij leveranciers en gemeentes constructief samenwerken.

- 0 – 0 – 0 -

### *Achtergrond: Zorgeloos energieverbruik gaat niet vanzelf*

Voor een ononderbroken beschikbaarheid van elektriciteit en gas moet het elektriciteits- en gasnet in balans worden gehouden: afname en invoeding (productie) moeten over een bepaald tijdsbestek even groot zijn. Bij elektriciteit is dit een heel kort tijdsbestek, bij gas is dit langer. Wettelijk is iedere aangeslotene op het elektriciteits- of gasnet [de (klein)verbruiker] verantwoordelijk voor zijn balanshandhaving op het net. De wet regelt ook dat voor huishoudelijke en kleine zakelijke aangeslotenen (de kleinverbruiker) de leverancier deze verantwoordelijkheid, en dus alle (markt)risico's, op zich neemt.

Nu de in 2004 geliberaliseerde energiemarkt volwassen is geworden, vraagt dit om een andere benadering van (de waarde van) het leveringscontract tussen klant en energieleverancier. Energieleveranciers investeren continu in een relatie met hun klanten. Daarnaast zijn grote investeringen gemoeid met de productie, handel en levering van energie en het verduurzamen hiervan. Deze investeringen zijn alleen mogelijk als klanten hun contract uitdienen en de ingekochte energie daadwerkelijk afnemen. Daarnaast zijn er de uitdagingen van de energietransitie. Om klanten te kunnen helpen met de energietransitie zijn investeringen in en met de klant noodzakelijk. Dit vraagt om een bestendige klantrelatie.

Gegeven de volatiele prijsontwikkelingen op de groothandelsmarkt als gevolg van het intermitterende aanbod van duurzame productie (wind en zon) is voor bijvoorbeeld de inkoop voor vaste prijs contracten meer zekerheid nodig om de in te prijzen financiële risico's beperkt te houden.

Daarnaast zullen contracten met dynamische prijzen een belangrijke positie krijgen.

---

<sup>i</sup> Direct door te voeren aanpassingen:

- Breek lopende overstapprocedures niet af als de klant al eerder een leverancier heeft gekozen (dit gebeurt nu wel).
- Wijs in de restverdeling geen klein verbruik klanten toe aan partijen die daar geen vergunning voor hebben (gebeurt nu wel).
- De restverdeling voor zakelijke klanten vindt plaats op klantniveau en niet op aansluiting niveau (één zakelijke klant met meerdere aansluitingen wordt nu over meerdere leveranciers verdeeld).
- Leveranciers die na faillissement klanten toebedeeld krijgen dienen de, de volgende contactgegevens te ontvangen:
  - Grootzakelijke klanten: de omgevallen partij (curator) levert naast de naam van de onderneming en het leveringsadres ook tenminste het KvK nummer, de (tekeningsbevoegde) contactpersoon met telefoonnummer en e-mailadres aan.
  - Consumenten en ondernemers (kleinverbruikers): behalve de gegevens nodig voor een switch levert EDSN direct ook de verplichte klantgegevens aan en hoeven deze gegevens niet achteraf alsnog bij TenneT/GTS opgevraagd te worden.